Eikenprocessierups, Insectenbeten en andere stoffen van dieren die mensen ziek kunnen maken (zoönosen)

Inhoudsopgave

- Wat is de gewenste situatie?
- Maatregelen
- Checklist
- Toelichting op de maatregelen
- Meer informatie

Goedgekeurd door Sociale Partners

Getoetst door Nederlandse Arbeidsinspectie

Sommige ziektes kunnen overgaan van dier op mens. Deze ziektes worden zoönosen genoemd. Medewerkers in het groen kunnen gestoken of gebeten worden door een wesp, bij, hommel, teek of vleermuis. Ook kunnen ze contact hebben met de brandharen van de eikenprocessierups. Meer informatie over de eikenprocessierups vind je op De Eikenprocessierups en jouw werk! en op Kennisplatform Processierups . Daarnaast kan er door een kleine huidverwonding een infectie ontstaan zoals tetanus en hepatitus B, door contact met dode dieren of ontlasting. Denk ook aan plaagdierwering en –bestrijding. Ratten en muizen kunnen drager zijn van besmettelijke ziekten. Speciaal risico is de ziekte van Lyme door een tekenbeet. De schadelijke gevolgen voor de gezondheid kunnen variëren van licht tot ernstig. Hoewel de kans op besmetting met de vossenlintworm in Nederland nog klein is, kunnen de gevolgen groot zijn. Aandacht voor preventie van zoönosen en tijdige behandeling zijn daarom van belang. In dit stuk worden de meest voorkomende zoönosen in de hoveniersbranche vermeld.

Wat is de gewenste situatie?

- Schade aan de gezondheid door blootstelling aan beroepsgerelateerde infectieziekten en insectenbeten wordt voorkomen.
- Medewerkers kunnen allergische reacties onderkennen.
- Medewerkers zijn op de hoogte van risicovolle situaties en het juist toepassen van preventiemaatregelen, het gebruik van de geboden hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Maatregelen

- Maak een goede risico-inventarisatie en -evaluatie, met een beschrijving van de risicowerkzaamheden. Maak een plan van aanpak.
- Maak een werkplanning waarbij het gevaar vermeden wordt.
- Geef de medewerkers voorlichting over de gevaren en de preventiemaatregelen.
- Zorg dat zij de hulpmiddelen bij allergische reacties en persoonlijke beschermingsmiddelen kunnen gebruiken er bij de planning van hun werk rekening mee houden.
- Registreer incidenten.

→ Kijk of een inentingsbeleid nodig is (bijlage 1).

Checklist

- [ ] Wees je bewust van de gezondheidrisico's door insectenbeten en infectieziekten.
- [ ] Ga naar de voorlichting of instructie die de werkgever organiseert. Dit is verplicht.
- [ ] Controleer de huid elke dag op teken.
- [ ] Verwijder een teek met een speciale tekenpincet of teken verwijderaar (bijlage 2)
- [ ] Meld jouw allergie voor bijen- en wespensteken aan je leidinggevende.
- [ ] Ga bij klachten naar de huisarts of bedrijfsarts.
- [ ] Laat je inenten als dat geadviseerd wordt (bijlage 1).
- [ ] Meld elk incident bij je werkgever.
- [ ] Raak geen dode of zieke dieren aan zonder de juiste beschermingsmiddelen (rat, muis, vos enz.)
- [ ] Draag altijd handschoenen bij het opruimen van zwerf-/straatvuil.
- [ ] Draag bij voorkeur geen ring(en). Bij een steek zal de vinger zwellen.
- [ ] Was handen bij pauzes en beëindiging van werkzaamheden.
- [ ] Smeer de handen in met handcrème of vaseline. Dat maakt de huid soepel en minder kwetsbaar. Bij schrale weersomstandigheden vaker insmeren.
- [ ] Reinig een wond(je) goed en ontsmet met alcohol (70%) of jodium.

Toelichting op de maatregelen

Organisatie en voorbereiding

- Ga na waar en wanneer de kans op blootstelling aan zoönosen en infectieziekten zich voordoet. Zorg dat passende maatregelen (bijlage 1) genomen worden.
- Plan het werk op een moment dat de kans op het gevaar zo klein mogelijk is.

- Betrek alle uitvoerend medewerkers bij de voorlichting over risico's en de maatregelen.
- Geef aan wie verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de maatregelen.
- Zorg voor beschermende kleding, bijvoorbeeld shirts met lange mouwen en lange broeken.
- Instrueer betrokkenen over het juist gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Houd toezicht op het juist gebruik van de beschermende middelen.
- Spreek met medewerkers af dat zij incidenten melden. Registreer deze, zodat kan worden nagegaan of een bepaalde ziekte of andere reactie verklaard kan worden.
- Als iemand ziek wordt na een incident, zorg dan dat de medewerker zo snel mogelijk een arts raadpleegt. Bij vroegtijdige behandeling zijn veel zoönosen goed te behandelen. Als een medewerker te lang wacht kunnen er (langdurige) klachten overblijven.
- Zorg dat de bedrijfsarts weet dat uw medewerkers te maken kunnen krijgen met zoönosen, zodat hij hiermee rekening kan houden bij de diagnose.
- Als inentingen nodig zijn, stimuleer medewerkers deel te nemen aan vaccinatie. Op hetKennissysteem Infectie Ziekten en Arbeid staat een advies over vaccinaties (zie ook bijlage 1).
- Zorg dat er een verbandtrommel in de buurt van het werk is. Zorg dat deze is aangevuld met middelen die nodig kunnen zijn op basis van de risico's, zoals een speciale tekenpincet of tekenverwijderaar, vacuümpompje, noodset, e.d..

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Beoordeel steeds welke persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) nodig zijn en zorg dat deze beschikbaar zijn. (zie bijlage 1)
- Zorg dat betrokkenen voorlichting hebben ontvangen over het gebruik van de PBM.
- Het deelnemen aan voorlichting en instructie is niet vrijblijvend.
- Voorkom blootstelling aan de brandharen van de eikenprocessierups. Welke PBM moeten worden gebruikt?

Meer informatie

- Flyer: De eikenprocessierups en jouw werk
- EIKENPROCESSIERUPS?
  - Meer informatie vind je op De Eikenprocessierups en jouw werk! en op Kennisplatform Processierups
  - Kennisplatform Informatiebladen Bestrijden Eikenprocessierups
  - PBM bij verwijderen van de eikenprocessierups Bijlage PBM EPR
  - Afval van de EPR: Afvalprotocol Eikenprocessierups 2020
- bijlage 1: Belangrijke zoönosen Hoveniers en groenvoorziening
- bijlage 2: De teek en de ziekte van Lyme
- bijlage 3: Steken van wespen, bijen en hommels
- bijlage 4: De Vossenlintworm
- Week van de Teek controlekaart
- www.weekvandeteek.nl
- Over zoönosen op de website van het RIVM
- Meer informatie over vaccinatie en over tetanus
- Artikel over de Bastaardsatijnrups
- Leidraad beheersing Eikenprocessierups